

Väylävirasto

Liikenne- ja viestintäministeriön tilinpäätöskannanotto Väyläviraston vuoden 2019 tilinpäätöksestä

Liikenne- ja viestintäministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa Väyläviraston vuoden 2019 tilinpäätöksestä.

Kannanotto on käsitelty ministeriön johtoryhmissä.

Yleistä

Talousarvion noudattamisesta Valtiontalouden tarkastusvirasto on raportoitu, että momentilta 31.10.20 (perusväylänpito, smr 2 v) on valtion talousarviosta annetun lain 7 §:n 3 momentin vastaisesti rahoitettu urakoita, joiden kesto ylittää siirtomäärärahauden ja joille ei ole budjetoitu valtion talousarviosta annetun lain 10 §:ssä säädettyä valtuutta. Väyläviraston tulee selkeyttää hankkeiden budjetointia siten, että monivuotiset, siirtomäärärahauden ylittävät väylähankkeet budjetoidaan ja seurataan talousarviolain 10 §:ssä säädettyssä valtuusmenettelyssä. Muilta osin talousarviota on noudatettu.

Tilinpäätöslaskelmat on laadittu säännösten mukaisesti ja liitteenä esitettävät tiedot on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen edellyttämällä tavalla. Tilinpäätösanalyysi on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaisesti.

Toiminnallisesta tehokkuudesta on esitetty oikeat ja riittävät tiedot

Kirjanpidon tarkastuksessa on tullut esiin puutteita vuonna 2019 valmistuneen, liikenteenohjausyhtiö Traffic Management Finland Group käytössä olevan ja yhtiölle siirtyvän omaisuuden erittelyssä ja lunastamismenettelyssä, joiden osalta Väyläviraston on syytä ryhtyä toimenpiteisiin. Kirjanpidon tositteiden tietosisällössä, arkistoinnissa ja kirjausketjun eheydessä on tullut esiin puutteita, joiden osalta Väyläviraston on syytä ryhtyä toimenpiteisiin. Hankeusjaon tarkastuksessa on tullut esiin puutteita hankkeen budjetoinnissa ja seurannassa, joiden osalta Väyläviraston on syytä ryhtyä toimenpiteisiin.

Väyläviraston tulee ilmoittaa Valtiontalouden tarkastusvirastolle 14.8.2020 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt liikenteenohjausyhtiölle siirtyvän keskeneräisen omaisuuden käsittelyn, hankeusjaon budjetoinnin ja seurannan sekä kirjanpidon tositteiden sisältämien tietojen ja järjestämisen puutteiden johdosta.

1. Arvio tuloksellisuudesta, sen kehityksestä ja asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

Väyläviraston tulostavoitteistoa uudistettiin vuonna 2019, joten kaikilta osin ei ole olemassa edellisen vuoden toteumatietoa. Vuodelle 2019 Väylävirastolle oli asetettu 14 tulostavoitetta, joiden toteutumista mitattiin 21 mittarin ja niitä koskevien 27 tavoitetason avulla. Väylävirasto saavutti 21 tavoitetasoa ja kuusi tavoitetasoa se saavutti osittain. Virasto on toimintakertomuksessa selostanut, miltä osin tavoitteet ovat jääneet saavuttamatta. Pääosin kyse on ollut siitä, että suunniteltuja toimenpiteitä ei ole saatu täysimääräisesti toteutettua vuoden 2019 aikana, vaan ne jatkuvat vielä vuoden 2020 aikana.

Lisäksi virastolle oli asetettu neljä toiminnallisen tehokkuuden tavoitetta, joista virasto saavutti kaksi. Toimintakertomuksessa on selostettu ja analysoitu toteumaa. Toimintakertomuksesta ilmenee tuottavuuslaskennan ongelmallisuus. Liikenteenohjauksen yhtiöittämisen myötä viraston henkilöstöä siirtyi yhtiön palvelukseen ja samalla viraston henkilötyöpanoksesta kuluksi palveluiden ostoon. Tehtäviä ja henkilöstöä siirtyi myös Liikenne- ja viestintävirastoon. Kun henkilöstön määrä on laskenut ja panokset näin ollen pienentyneet, on työn tuottavuus laskennallisesti kasvanut peräti 60,1 prosenttia edellisestä vuodesta. Tavoite oli 1 prosenti. Laskentamalli ei ota huomioon viraston tehtävien muutosta.

Tulosopimuksen liitteenä on viraston perustoimintaan liittyviä mittareita, jotka eivät ole varsinaisia tulostavoitteita, mutta niitä seurataan osana tulosohjausta. Mittareiden perusteella voidaan todeta, että henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrän vähentyminen on jatkunut ja vuonna 2019 ne vähenivät 186 kappaleella edelliseen vuoteen verrattuna. Huonokuntoisten siltojen määrä on lisääntynyt. Määrän ennakoitiin vähentyvän 20 sillalla, mutta sen sijaan huonokuntoisten siltojen määrä lisääntyi 33 kappaleella edellisestä vuodesta. Korjausten rahoitus on haastavaa niukalla perusväylänpidon rahoituksella.

Viraston henkilöstön työtyytyväisyys on pysynyt hyvällä tasolla (3,7). Henkilötyövuosimäärä oli 398, kun se edellisenä vuonna ennen virastouudistusta oli 638.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Virasto on riittävästi raportoinut ja analysoinut tavoitteiden toteutumista. Virasto on esittänyt tavoitteiden poikkeamille perustelut.

Viraston perustoimintaa kuvaavat seurattavat mittarit eivät edellytä lisätarkastelua tai aiheuta toimenpiteitä. Väylävirastolle on asetettu vuosille 2020–2023 tulostavoitteet liittyen väyläomaisuuden kokonaistaloudelliseen, pitkäjänteiseen hallintaan, väylänpidon tehokkuuteen ja markkinoiden toimivuuteen sekä väylänpidon toimenpiteiden kohdistamiseen ja priorisointiin. Tällä pyritään rahoituksen mahdollisimman tehokkaaseen ja vaikuttavaan käyttöön myös edellä mainittujen huonokuntoisten siltojen osalta.

Tilinpäätöslaskelmat on laadittu säännösten mukaisesti ja niiden liitteenä esitetyt tiedot on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen edellyttämällä tavalla. Tilinpäätösanalyysi on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaisesti.

Myös kahtena edellisvuotena on ollut esillä havainto siitä, että perusväylänpidon ylläpidon toteuttamisesta ja väyläverkon kehittämisen suunnittelusta aiheutuneiden tuottojen ja kulujen kirjaaminen ELY-keskusten sijaan viraston kirjanpitoon ei vastaa kirjanpidon yleisiä periaatteita eikä valtion kirjanpidon käsikirjassa määriteltyjä kirjausmalleja.

Talousarvion noudattamisesta Valtiontalouden tarkastusvirasto on raportoinut, että perusväylänpidon momentilta (31.10.20) on valtion talousarviosta annetun lain 7 §:n 3 momentin vastaisesti rahoitettu urakoita, joiden kesto ylittää siirtomäärärahauden ja joille ei ole budjetoitu valtion talousarviosta annetun lain 10 §:ssä säädettyä valtuutta. Muilta osin talousarviota on noudatettu.

Ministeriö pyytää virastoa kiinnittämään huomiota jatkossa perusväylänpidon urakoiden rahoittamiseen, ettei siirtomäärärahaa ylitetä. Ministeriö toteaa lisäksi, että vuoden 2020 talousarviossa perusväylänpidon momentti muutettiin 3-vuotiseksi siirtomäärärahaksi. Tämä parantaa mahdollisuuksia toteuttaa useampivuotisia hankkeita siirtomäärärahauden puitteissa.

3. Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Tilinpäätös on otsikoitu Väylän tilinpäätös ja toimintakertomuksessa on käytetty ainoastaan lyhytnimeä Väylä. Virallisessa dokumentissa tulee kuitenkin käyttää viraston virallista nimeä. Virasto on sittemmin ministeriön saaman tiedon mukaan luopunut Väylä-lyhytnimen käytöstä ja uusiutunut myös graafisen ohjeistuksensa.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tilintarkastuskertomuksessa ja vuosiyhteenvedossa nostanut esiin, että kirjanpidon tarkastuksessa on tullut esiin puutteita vuonna 2019 valmistuneen, liikenteenohjausyhtiö Traffic Management Finland Group käytössä olevan ja yhtiölle siirtyvän omaisuuden erittelyssä ja lunastamismenettelyssä. Kirjanpidon tositteiden tietosäilytyksessä, arkistoinnissa ja kirjausketjun eheydessä on tullut esiin puutteita. Hankeusjaon tarkastuksessa on tullut esiin puutteita hankkeen budjetoinnissa ja seurannassa.

Valtiontalouden tarkastusviraston kannanosta koskien Traffic Management Finland Groupiin siirtyvää omaisuutta ministeriö toteaa, että liikenteenohjaukseen ja –hallintaan liittyvän omaisuuden siirtoa on edistetty vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa ja vuoden 2021 talousarviossa esittämällä tulomomentille 12.31.10 lunastuksia vastaavaa tulokeräytymää ja esittämällä perusväylänpidon momentille määrärahaa poistojen ja pääomakulujen maksamiseen.

Ministeriö edellyttää, että Väylävirasto ryhtyy välittömästi korjaaviin toimenpiteisiin, jotta puutteet kirjanpitoimenettelyissä saadaan korjattua. Viraston tulee edelleen jatkaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistä. Tositteiden laadusta on huomautettu myös aiempien vuosien tilintarkastusten yhteydessä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on todennut myös, että Väyläviraston tulee selkeyttää hankkeiden budjetointia siten, että monivuotiset, siirtomääräraha-kauden ylittävät väylähankkeet budjetoidaan ja seurataan talousarviolain 10 §:ssä säädettyssä valtuusmenettelyssä.

Ministeriö toteaa, että viraston tulee kiinnittää jatkossa huomiota talousarviolain noudattamiseen siirtomääräraha-kauden ylittävissä väylähankkeissa. Ministeriö huomioi kuitenkin sen, että tätä jo aiemmin havaittua ongelmaa on korjattu vuoden 2019 aikana siten, että vuoden 2019 neljännessä lisätalousarviossa kahdelle uudelle perusväylänpidon hankkeelle budjetoitiin määrärahat valtuusmenettelyssä. Ministeriö toteaa myös, että valtiovarainministeriö suhtautuu valtuuksien käyttöön perusväylänpidon hankkeissa lähtökohtaisesti kielteisesti.

Väyläviraston tulee ilmoittaa Valtiontalouden tarkastusvirastolle 14.8.2020 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt liikenteenohjausyhtiölle siirtyvän keskeneräisen omaisuuden käsittelyn, hankeuudistuksen budjetoinnin ja seurannan sekä kirjanpidon tositteiden sisältämien tietojen ja järjestämisen puutteiden johdosta.

Ministeriö painottaa, että Väyläviraston on kustannusten nousun torjumiseksi jatkuvasti selvitettävä ja tarkasteltava mahdollisia säästö- ja tehostamistoimenpiteitä.

Tuloksellisuuden parantamisessa korostuu ministeriön ja hallinnonalan yhteistyö ja yhteinen tekeminen. Ministeriö korostaa, että Väyläviraston tulee osallistua aktiivisesti hallinnonalan konsernistrategiassa määriteltujen hallinnonalan tavoitteiden yhteiseen toimeenpanoon.

4. Liikenne- ja viestintäministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö teettää vuoden 2020 aikana vaikuttavuustarkastuksen virastouudistuksen tavoitteiden toteutumisesta virastojen toiminnan organisoinnissa.

Ministeriö tarkastelee yhdessä hallinnonalan virastojen kanssa toiminnallisen tehokkuuden mittareita. Väyläviraston asianomaisia mittareita kehitetään tässä yhteydessä edelleen yhteistyössä viraston kanssa siten, että niitä voidaan käyttää vuodesta 2021 alkaen.

Hallinnonalan konserniyhtenäisyyttä tukevaa ohjausmallia edelleen yksinkertaistetaan ja tulosoikeuksiin liittyviä prosesseja sujuvoitetaan. Samalla ministeriö tiivistää virastojen tuloksellisuuden seurantaan. Tulossopi-

muksessa sovitun mukaisesti tulostavoitteiden etenemistä seurataan jatkossa huhtikuussa, elokuussa ja marraskuussa. Seurannassa on tarkoitus hyödyntää sähköistä tulosohjaustyökalua.

Timo Harakka
liikenne- ja viestintäministeri

Harri Pursiainen
kansliapäällikkö

Tiedoksi

Liikenne- ja viestintäministeriön osastot

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori